

slovenska arhitektura na dunaju

Galerija s sedežem v poslovni stavbi zavarovalne skupine Vienna Insurance Group v središču Dunaja domačinom že vrsto let predstavlja nacionalno arhitekturo različnih, zlasti vzhodnoevropskih držav. Tokrat so pripravili obsežen pregled slovenskega arhitekturnega snovanja zadnjega stoletja, ki se je razvijalo pod vplivom »mojstrov« arhitekture: Jožeta Plečnika, Maksa Fabianija in Edvarda Ravnikarja.

Razstavo *Arhitektura v Sloveniji – Mojstri in arhitekturna scena* sta zasnovala dr. Adolph Stiller in Luka Skansi, asistent za zgodovino arhitekture na beneški Fakulteti za arhitekturo, v sodelovanju z dvema slovenskima strokovnima svetovalcema, dr. Bogom Zupančičem in prof. dr. Alešem Vodopivcem. Kustosa sta na osnovi individualne selekcije in zgodovinskega vrednotenja arhitekturne dediščine izbrala sedemdeset kakovostnih del, ki predstavljajo ključne razvojne stopnje slovenske arhitekture v zadnjih sto letih. Predstavitve je razdeljena na tri pomembna zgodovinska obdobja v nacionalnem razvoju arhitekture. V prvem sklopu so bile predstavljene mojstrovine iz prve polovice 20. stoletja (1918–1941), drugi sklop je namenjen prikazu del iz obdobja socialistične Jugoslavije (do leta 1989), tretji del pa predstavlja sodobne arhitekturne dosežke (od leta 1991 dalje). Kustosa sta posebno pozornost namenila vlogi Edvarda Ravnikarja v drugi polovici 20. stoletja z obsežno predstavitvijo izvirnega arhitektovega gradiva (risb, skic, načrtov, maket in pohištva), ki so ga v ta namen posodili Arhitekturni muzej Ljubljana, ljubljanska Fakulteta za arhitekturo ter številni zasebni zbiratelji in arhitekturni biroji.

Prvi vsebinski sklop razstave nam je podal temelje, na katerih se je razvijala slovenska arhitektura prve polovice 20. stoletja, ki je prvi preobrat doživela po razpadu habsburške monarhije leta 1918. Z ustanovitvijo Univerze v Ljubljani je postalo naše glavno mesto središče delovanja nove generacije slovenskih arhitektov, ki

so želeli provincialno Ljubljano spremeniti v narodno središče. Ivan Vurnik, sprva pristaš narodnega sloga, je na novoustanovljeni oddelku za arhitekturo ljubljanske univerze vabil tudi dunajske diplomanta, Maksa Fabianija (avtorja številnih slovenskih institucij, med drugimi *Narodnega doma* v Trstu, ki je bil uničen v fašističnih izgredih leta 1920) in Jožeta Plečnika. Slednji je povabil sprejel, čeprav se je istočasno ukvarjal z novo podobo Hradčanov v Pragi, Fabiani pa se je raje

kot poučevanju posvetil obnovi porušene Goriške pokrajine. Naslednji preobrat na oddelku za arhitekturo se je zgodil z Vurnikovim prestopom k funkcionalizmu, ki se je konec dvajsetih let tudi pri nas začel uveljavljati kot prevladujoča arhitekturna smer. Oblikovali sta se dve šoli, na eni strani Plečnikova, zavezana klasičnemu arhitekturnemu izročilu, na drugi strani pa Vurnikov seminar, nekakšna modernistična opozicija Plečnikovemu pojmovanju arhitekture. Vurnikovemu seminarju so se

kmalu priključili tudi nezadovoljni Plečnikovi študenti, ki se niso strinjali z njegovimi tradicionalnimi arhitekturnimi stališči.

Dunajska razstava prikazuje oba toka slovenske arhitekture v tridesetih letih 20. stoletja. Plečnik je v tem obdobju dobival velika arhitekturna in urbanistična naročila. Realiziral je številne profane in sakralne objekte, med katerimi sta kustosa predstavila stavbo zavarovalnice *Vzajemna* (Ljubljana, 1928–1930), *Narodno in univerzitetno knjižnico* (Lju-

Razstavni prostor v poslovni stavbi zavarovalne skupine Vienna Insurance Group s stoli, ki jih je oblikoval Edvard Ravnikar